

VIZUELNI RASPOREDI za decu s autizmom

Smetnje iz spektra autizma posmatraju se u odnosu na vještine komunikacije, socijalnu interakciju, prisustvo stereotipnih ponašanja, interesa i aktivnosti. Deca s autizmom imaju smetnje u društvenom kontaktu (govoru i komunikaciji), razmišljanju i ponašanju; senzornoj percepciji.

U radu sa decom s autizmom primjenjuju se pristupi zasnovani na organizovanosti, osmišljenosti, usmjerenosti, svrhovitosti, funkcionalnosti. Osobe s autizmom lakše uče i pamte informacije koje su prikazane slikom, kada imaju vizuelnu predstavu za sve što čuju i čitaju, jer prosto „razmišljaju u slikama“. Zbog toga u radu sa decom s autizmom dominiraju vizuelni pristupi, komunikacija uz pomoć sličica, strukturisano podučavanje, modifikovanje ponašanja i dr.

Aktivnosti se sistematizuju kroz dnevne i krajnje konkretne rasporede dnevnih aktivnosti; liste za provjeru aktivnosti; piktografe za učenje novih informacija; planere i ploče s izborom aktivnosti. Osobe uputstva se osiguravaju i potkrepljuju na način što se ističu dužnosti korišćenjem kartice s pravilima. Uputstva i pravila predstavljena su vizuelno, generalno, primjenjiva su za poučavanje socijalnim vještinama.

Presudne socijalne vještine za koje ih je važno osposobiti obuhvataju:

- **čekanje** – Vizuelna uputstva pružaju konkretnu informaciju koja će dijete činiti strpljivim, situaciju jasnom, konkretnom i izvjesnijom;
- **smirivanje** – Vizuelna pomagala mogu se iskoristiti pri poučavanju određenih pravila ponašanja za smirivanje i pravila koja se odnose na određene situacije;
- **preuzimanje inicijative** – Društvene priče u kombinaciji s fotografijama ili slikama mogu poučavati dijete kako da ostvari komunikaciju drugim osobama, aktivno sudjeluje u igri, pozdravi se i sl.;
- **fleksibilnost** – Vizuelni pristupi mogu se mijenjati na konkretan način, prostom zamjenom drugim simbolom ili slikom, a što rezultira time da i dijete postaje prilagodljivo.

Vizuelni rasporedi su izuzetno važna strategija i alatka koja je djelotvorna kod mlade djece s autizmom i starije koja ne govore. Mogu se koristiti u svim životnim situacijama, kako u školi tako i kod kuće.

Vizuelni raspored se može odnositi na dio dana ili cijeli dan. Na primjer: jutarnja rutina, odlazak u školu, uzimanje obroka, spremanja za spavanje.

Uobičajene aktivnosti djeteta razložite na manje cjeline ili aktivnosti. Na primjer; ustajanje, oblačenje, kupanje, odlazak u vrtić. Koristite fotografije koje predstavljaju aktivnosti i simbole kako bi dočarali svaki dio aktivnosti. Pobrinite se da djetetu budu razumljivi i smisleni. Nalijepite simbole pomoću čička ili ljepila na karton, papir ili neku drugu podlogu onim redom kojim se aktivnosti odvijaju tokom dana.

Vizuelni raspored započnite malim brojem aktivnosti kako bi dijete shvatilo značenje. Vizuelni rasporedi su konkretna smjernica i pomoć za:

- ✓ Razumijevanje uobičajnih dnevnih aktivnosti;
- ✓ Razumijevanje redosljeda čime se djetetu omogućuje predviđanje sljedeće aktivnosti;
- ✓ Prethodno smanjenje tjeskobe, povećava samopouzdanje i podstiče nezavisnost;
- ✓ Zadržavanje naučenih novih aktivnosti.

Dobro je da dijete nauči što svaki zasebni simbol predstavljaju. Prije korišćenja vizuelnog rasporeda djetetu treba pokazati simbol i imenovati aktivnost neposredno uoči same aktivnosti (slika + imenovanje + aktivnost).

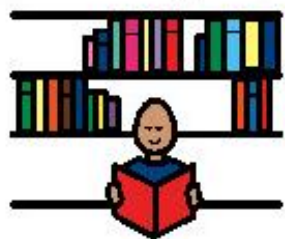
U trenutku kada se aktivnost završi, odgovarajući simbol se skida s rasporeda i stavlja u *kutiju za kraj* kako bi se označio prekid aktivnosti.

Pojedina djeca teško prihvataju promjene redosljeda aktivnosti. Zato je dobro uvesti simbol **“UUUPS”** za nepredviđene situacije. Na primjer, aktivnost odlaska u park osujetio je jak vjetar ili kiša, pa ćemo tada upotrijebiti ovaj simbol. Ovo prevenira uznemirenost kod djeteta.

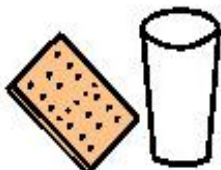
Ispod sličica su date sheme u koje unosimo sadržaje u zavisnosti od potreba i aktivnosti koje želimo da dijete savlada.

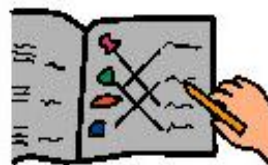
čitanje

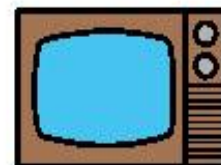
užina

rad

TV

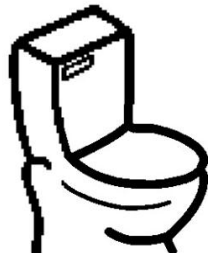
večera

buđenje

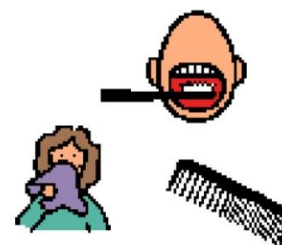
toalet

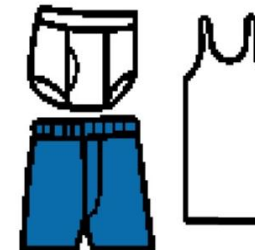
doručak

higijena

oblačenje

muzika

muzika

apple

vježbe

Primjer vizuelnog rasporeda za početak radnog dana

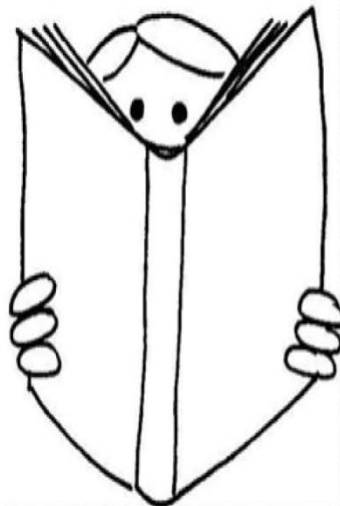

Primjer vizuelnog rasporeda - aktivnosti u školi

pisanje

čitanje

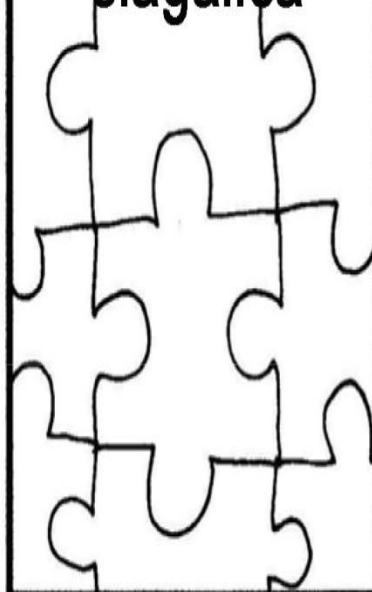
igra

muzika

slagalica

užina

